بحسن صناع گیتی و مکان فضل خلاق زمین و زمان



رساله هدایة المؤمنین الی سلسلة الصالحین

تصنیف

در مطبع نامی منشی نول کشور بطبع مزین مقبول جهان شد

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله الذی بعث الانبیاء وخص من بینهم حبیبه المصطفی وجعل من اتباعه الاولیاء وجری
سلسلتهم الی یوم الجزاء والصلوة والسلام علی رسوله الذی اخذ البیعة من المهاجرین
والانصار وعلی آله الابرار واصحابه الاخیار هم الذین بقی بهذه السلسلة امینه بواسطتهم
فی امثالی دار القرار اما بعد میگوید بنده مسکین خادم علماء راسخین ابو الخیر سید
محمد معین الدین ابن حضرت شاه سید خیرات علی مدظله العالی المشهدی الکڑودی
وطناً والکاظمی نسباً والقادری سلسلةً که در سنه یکهزار و دو صد و شصت و پنج هجری
اندر دار الامارة لکنو اتفاق رفتن وطن مالوف افتاد و اهالی آنجا استفسار مسائل بیعت شدند
آنچه باحضر ذهن حقیر بود بیان کردم همه شنیده مسرور شدند شیخ ولی بخش صاحب
که از حلیه عبادت و ریاضت آراسته و پیراسته اند مستدعی شدند که اگر این مسائل
در سلک تحریر آیند خالی از نفع نخواهد بود لاجرم بموجب التماس شیخ صاحب موصوف
باوجود تشتت حال و پراگندگی بال و کثرت تدریس طلبا از رسائل معتبره این مسائل مضبوطه
استقاط کرده در حیطه تحریر آوردم و به هدایة المومنین الی سلسلة الصالحین

مسمی گردانیدم وبازالۃ الاشتباہ عن سلسلۃ اولیاء اللہ ملقب کردم وبریک مقدمہ وچند ہدایۃ وخاتمہ ترتیب دادم حق سبحانہ وتعالی مومنین را ازین رسالہ نفع بخشد وثواب جزیل باین عاجز گنہگار جزا عطا فرماید ولا نعبد ولا نستعین الا ایاہ وہو حسبی ونعم الوکیل

مقدمہ

بایددانست کہ یکے از اجل نعمای عظمی برامت مرحومہ مصطفویہ علی صاحبہا الصلوۃ والتحیۃ کہ ایشانرا بہ خلعت فاخرہ کنتم خیر امۃ الآیہ سرفراز کردہ علی الخصوص بر اہل سنت وجماعت آنست کہ تاامروز سلسلہ ہای ایشان تاحضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم صحیح وثابت ست اگرچہ اواخر امت را با اوائل امت در بعضی امور اختلافات بودہ باشد وبفضل رب کریم تاقیام قیامت باقی ومتحقق خواہد ماند ومعنی بیعت عہد کردن ست واستوار بودن بران ومعمول ست در طریقہ صوفیہ صافیہ کہ پیشوایان سلاسل اند وسنت آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم وآل عظام واصحاب کرام ست رضوان اللہ تعالی علیہم اجمعین چنانکہ عنقریب بیان کردہ آید وآن برچند قسم ست **اول بیعت توبہ** کہ بردست بزرگی کہ سلسلہ او تا آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم منتہی شود بیعت نماید باید کہ برین بیعت کہ عبارت از عہد کردن ست مستقیم ماند واگر بہ گناہہاے کبیرہ شکست گردد باز بیعت بکند از ان بزرگ **دوم** بیعت براے انتساب بخاندان نعمت حصول بشاراتی کہ در آن خاندان اند وبراے امید شفاعت بزرگان این خاندان مثلاً قادری میشود در بشارت حضرت غوث الثقلین رضی اللہ تعالی عنہ کہ فرمودہ اند کہ مریدان من بے توبہ نمی میرند شامل شود تکرار این بیعت ضرور نیست **سوم** بیعت براے استفادہ فیض از خاندانی پس اگر اشغال واذکار ومراتب اخلاص آن بزرگان چندے بجا آوردہ فائدہ نیافت از صدق طلب سست نشود بل اگر مرضی مرشد باشد رجوع بخاندان دیگر نماید چہ نارضامندی مرشد سم قاتل ست در حق مرید وباز بیعت براے اخذ استفادہ بدست مرشد ثانی کند واز مرشد اول انکار نکند قسمت او آنجانہ بود پس تکرار این بیعت درست ست **چہارم** بیعت جہاد کہ عبارت ست از جہاد کردن در معرکہ کفار براہ خدا بغیر طمع ملک ومال

پنجم[۵] بیعت ہجرت کہ عبارتست از بدر رفتن از ملک کفار یعنی دار الحرب ششم[۶] بیعت خلافت کہ عبارتست از خلیفہ گردانیدن ہفتم[۷] بیعت اسلام کہ عبارتست از ایمان آوردن بواحدانیت خدا و رسالت رسول خدا صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم ہشتم[۸] بیعت تقوی کہ عبارتست از چنگ زدن بر تقوی واحتراز از معاصی نہم[۹] بیعت توثیق بر جہاد کہ عبارتست بر مستقیم بودن بر معرکہ کفار و در احادیث مشہورہ منقول ست کہ صحابہ کرام رضی اللہ عنہم بیعت میکردند از آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم گاہے بر ہجرت و جہاد و گاہے بر اقامت ارکان اسلام یعنی صوم وصلوۃ وحج و زکوۃ و گاہے بر ثابت بودن در معرکہ کفار چنانچہ بیعت الرضوان از ان قبیل ست و گاہے بر چنگ زدن بہ سنت نبوی علیہ السلام و ترک بدعت و شائق شدن بر عبادات چنانچہ بروایت صحیح ثابت شد کہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم بیعت گرفت از زنان انصار کہ نوحہ نکنند و نیز بیعت گرفت آن سرور صلے اللہ علیہ وسلم از زنان مکہ وقت فتح آن کہ زنا و سرقہ و قتل اولاد نکنند و بروایت ابن ماجہ ثابت شد کہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم بیعت گرفت از محتاجان مہاجرین کہ اصحاب صفہ بودند کہ سوال از کسے بگدامی چیز نکنند پس فعلیکہ از آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم بطریق عبادت واہتمام نہ بسبیل عادت ثابت شدہ در سنت بودن آن فعل شک و شبہہ نماند اگرچہ در زمانہ آن سرور صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم بیعت از امور شتی بود حالیا منحصر ست در بیعت توبہ و بیعت انتساب بخاندانے کذا فی القول الجمیل فی بیان سواء السبیل تصنیف محدث دہلوی شاہ ولی اللہ قدس سرہ

و بیعت اسلام متروک بود در زمان خلفاء راشدین بسبب داخل شدن مردمان در زمانہ ایشان بغلبہ سیف نہ بہ تالیف قلوب و اظہار برہان و در زمانہ غیر ایشان مثل مروانیہ و عباسیہ پس بسبب بودن اکثر ایشان ظالم و فاسق بر اقامت سنن دین کوشش بلیغ نمیکردند و بیعت چنگ زدن بہ حبل متین تقوی نیز متروک بود لیکن در زمانہ خلفاء راشدین پس بسبب کثرت صحابہ کرام رضی اللہ عنہم و منور بودن قلب ایشان بہ برکت صحبت نبی مصطفی و اخذ ادب از آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم پس محتاج نہ بودند بطرف بیعت خلفا رضی اللہ عنہم

و در زمانہ غیر ایشان پس بسبب گمان کردن مردمان وحاکم وقت بر بیعت کنندگان
کہ این بیعت خلافت است چہ در آن زمان معمول آن بود کہ از حاکم یعنے خلیفہ وقت مردمان
بیعت تبعیت میکردند پس فتنہ وفساد عظیم برمیخاست لہذا بیعت تمسک متروک بود
و بودند صوفیان آن زمان کہ قائم میکردند خرقہ را مقام بیعت یعنے حضرات صوفیہ صافیہ
آن زمان رحمہم اللہ بہ لحاظ این تہمت بجاے بیعت خرقہ می پوشانیدند طالب را بعد از ان وہرگاہ کہ
معدوم شد بیعت خلافت در ملوک وسلاطین و این اتہام موقوف شد پس حضرات
صوفیہ صافیہ کثرہم اللہ تعالے فرصت وقت غنیمت دانستہ چنگ زدند بر طریقہ مسنونہ
بیعت کہ سنت آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم بود وجاری کردند وقائم داشتند آن را
شیخنا خاتم المحدثین مولانا شاہ عبد العزیز دہلوی چنین افادہ فرمودہ اند کہ حضرات
صوفیہ صافیہ حشرنا اللہ معہم بعد اندراس رسم بیعت بسبب جاری کردن این رسم
مصداق حدیث مرفوع شدند کسیکہ سنت مردہ را زندہ کند آنکس را اجر آن عطا
خواہد شد واجر آنکس ہم عطا خواہد شد کہ آن را اختیار کند در روش خود گرداند فائدہ طرق
حضرات صوفیہ صافیہ حشرنا اللہ معہم درباب بیعت مختلف واقع شدہ تفصیل این اجمال آنکہ
در زمانہ قدیم طریقہ بہ صحبت وتعلیم وتادیب بہ آداب تہذیب نفس بودہ است نہ بخرقہ و
بیعت در زمانہ سید الطائفہ حضرت جنید بغدادی رضی اللہ عنہ رسم خرقہ ظاہر شد بعد از ان رسم
بیعت پیدا گشت وسر در اختلاف عنوان آن بود کہ بیان کردم فتذکر وارتباط سلسلہ بہمہ این
امور متحقق است واختلاف صور در ارتباط ضرر نمیکند وخرقہ وبیعت را اصلی ہست در شرع
شریف اما خرقہ پس اصلش الباس آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم ست عمامہ را عبد الرحمن
بن عوف در وقتیکہ امیر لشکر گردانید آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم او را لیکن بیعت پس مشہور
ومتواتر ست از آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم ومفید علم یقینی ست کسے را محل انکار نیست
کما لا یخفی وبالجملہ رسم قدیم حضرات صوفیہ صافیہ است کہ یاران خود را خرقہ می پوشانیدند کلاہ
وعمامہ وقمیص وقبا وچادر وہرچہ میسر میشد ہدایۃ مخفی نماند بر طالب صادق کہ بیعت سنت ست
واجب نیست چرا کہ مردمان بیعت میکردند از آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم وتقرب می جستند بسبب

آن بطرف رب الارباب وکدامی دلیل قائم نشده که تارک آن گنهگار باشد وانکار نکرده کدامی
از ائمه بر تارک آن پس اجماع منعقد شد برآنکه بیعت واجب نیست واگر واجب بودی تارک آن
گنهگار بودی وآن منقول نیست از ائمه دین کذا فی القول الجمیل میگوید حقیر سراپا تقصیر محرر این
رساله که درین جزو زمان بسبب شائع شدن فسق وفجور وبعید شدن زمانه از زمانه احمد مختار
صلعم وتکاهل طبع از عبادات ومیل آن بر مذهب اهل بدع وطغیان وهویدا شدن آثار قیامت
کبری ضرورست بر هر مرد مسلم وزن مسلمه که بیعت کند بخاندانی بطرز مسنون وخود را بسلسله از
سلاسل اولیاء الله منتسب گرداند مثل سلسله عالیه قادریه وچشتیه فائده بیعت مشروعه
بسیارست مثل ادا شدن سنت آنحضرت صلے الله علیه وآله وسلم که این فائده اجل ترین فوائد
ومثل محو شدن گناهان سابقه کبیره وصغیره ومثل جسارت نه کردن بر گناهان بسبب متنبه شدن
بر عهدی که باخدا بسته است ومثل داخل شدن در بشارت که در آن خاندان است
ومثل امیدواشتن شفاعت بزرگان دائمه آن سلاسل بروز جزا ومثل متوجه شدن ارواح
طیبه آن بزرگان بوقت نزع وغیر آن هدایة سر دلم بر مشروعیت بیعت مشروعه آنست که عادت
حق سبحانه وتعالے جاریست برآنکه امور مخفیه را که در نفس پوشیده اند بافعال و
اقوال ظاهر میکنند واین افعال واقوال ظاهره قائم مقام امور مخفیه باطنیه میشوند چنانچه
تصدیق بخدا ورسول او صلے الله علیه وآله وسلم وتصدیق بروز آخرت امر خفی ست
اقرار بلسان قائم مقام او شد همچنان توبه وقصد کردن بر ترک گناهان وچنگ زدن
به حبل متین تقوی امر مخفی باطنی ست قائم کرده شد بیعت مشروعه مقام آن تا اظهار
آن امر مخفی شود کذا فی القول الجمیل هدایة باید که بیعت گیرنده یعنے مرشد عاقل و
بالغ باشد ومتبع سنت رسول الله صلے الله علیه وآله وسلم ظاهرا وباطنا وتارک بدعت
ومستقیم بر صوم وصلوة وپرهیز کننده از کبائر وغیر اصرار کننده بر صغائر ودر بعضے
رسائل مسطورست که شرط مرشد آنست که عالم باشد بعلم تفسیر وحدیث واصول فقه یا مجالس
علما بوده باشد بمدت طویله واز ایشان اخذ مسائل حلال وحرام نموده باشد وزاهد باشد
ودر دنیا وراغب باشد بآخرت ومدام کننده باشد بطاعات موکده ومجالس شده باشد

مشائخ کبار را مدت مدیده واخذ ادب کرده باشد از ایشان وگرفته باشد از ایشان نور
باطن را اینگوید حقیر سراپا تقصیر محرر این رساله که درین جزو زمان که بسیار بعید شده
از زمانه رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم وخیریت که در حدیث وارد ست باقی نمانده
وجهل وطغیان آشکارا گردیده اگر این شروط مذکوره در مرشد ماخوذ کرده شود اکثر سلاسل
برهم خواهند رفت ورسم بیعت مسنونه اندراس خواهد یافت چه این چنین کس متحلی باین
اوصاف کم یاب بلکه حکم کبریت احمر دارد پس درین صورت امر بیعت مشروعه معطل وبیکار خواهد شد
ودر شرع شریف تاکید ست به جاری کردن سنت سنیه آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم
لامحاله این شروط مضر خواهد شد نه مفید البته اگر در زمانه قدیم این شروط اخذ کرده شود مضائقه
نداشت چه بسبب قرب زمانه وعدم فساد آن چنین کسان بسیار بودند واز برکت صحبت
ایشان غیر ایشان هم متحلی باین شروط می شدند وبسبب ایشان این سلاسل باقی ماند
پس به لحاظ فساد زمانه وبعد آن از زمانه رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم وکم مهیا شدن
چنین اشخاص وباقی ماندن این سلاسل نزد حقیر انسب آنست که مرشد یعنی صاحب سلسله
مستقیم باشد بر صوم وصلوة وظاهرا متبع سنت رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم باشد وتارک
بدعت وپرهیز کننده از کبائر وغیر اصرار کننده بر صغائر واگر عالم باشد اولی وانسب ست والا
عالم بودن بهمان قیود وشروط ضرور نیست چه امر بیعت مشروعه تمام میشود بدون آن چراکه
بیعت عبارت ست از توبه کردن از جرائم سابقه واقدام نه کردن بر گناهان آینده وداخل کردن
خود را در سلسله نیک ونصیحت کردن مرشد او را از اقدام بمعاصی وآن حاصل ست
بدون علم کما لا یخفی علی الفطن البصیر البته علم مسائل ضروریه مثل مسائل صوم وصلوة وحج وزکوة
وغیر آن داشته باشد وباید که بیعت کننده یعنی مرید بالغ وعاقل باشد وراغب بود در دین
واز جرائم خود نادم باشد وقصد مصمم دارد که از گناهان سابقه توبه کند وخود را در سلسله نیک
داخل گرداند واز آتش طلب باطن او سوزان واز درد محبت سلسله بیقرار تحقیق آمده است در حدیث
که آورده بودند طفلی نابالغ را نزد آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم تا بیعت بگیرند آنحضرت صلی الله
علیه وآله وسلم از وی پس مسح کرد آن سرور صلی الله علیه وآله وسلم سر او را ودعای برکت کرد برای او

وبیعت نه گرفت واستاذ الاستاذ خاتم المحدثین مولانا شاه عبدالعزیز قدس سره چنین افاده فرموده اند که بلوغ وعقل شرط است در بیعت چه نابالغ ومجنون مکلف برایمان نیست ثبوت بر تقوی واجتهاد وطاعت در حق او چه مذکورست یعنے نابالغ ومجنون مکلف بایمان که اصل دین ست نیست بیعت گرفتن که فرع ست ازو چه رسد هدایة مخفی نماند که بیعت مشروع متوارث درمیان حضرات صوفیه صافیه حشرنا الله معهم بر سه درجه بود اول بیعت توبه از معاصی دوم بیعت تبرک یعنے داخل شدن در سلسله صالحین برائے برکت مثل داخل شدن در سلسلۂ اسناد حدیث به لحاظ آنکه دران سلسله برکت ست وسوم بیعت تاکید عزیمت بر تجرد برائے خدا وترک چیزیکه مانع گردد از ذکر ظاهرا وباطنا وتعلق قلب بخدا واین بیعت اصل ست وبعد در بیعت اول یعنی بیعت توبه وبیعت دخول سلسله پس وفائے عهد بران میسر میشود بترک کبائر وعدم اصرار بر صغائر وچنگ زدن به طاعات واجبات وسنن وعهد شکنی عبارت ست از خلل دران یعنی مرتکب شدن به کبائر واصرار بر صغائر وبر طاعات واجبات وسنن مستعد نه بودن وتکرار بیعت هرچندکه از رسول خدا صلے الله علیه وآله وسلم وحضرات صوفیه صافیه قدس الله اسرارهم ماثورست لیکن بلا عذر وبلا وجه از یک مرشد یا به مرشد دیگر بجائے مرشد اول یا بعد موت او یا غیبوبة منقطعه او پس مشابه به لهو ولعب ست وبرکت بیعت را می ربایند ومشائخان کبار بسبب همین توهم خیالی شدن آن شخص بر دل التفات نمی کنند از ته دل هدایة الفاظ ماثوره از سلف وقت بیعت گرفتن مرشد این ست که اول مرشد خطبه مسنونه بخواند یعنی الحمد لله نحمده ونستعینه ونستغفره ونعوذ بالله من شرور انفسنا ومن سیئات اعمالنا من یهده الله فلا مضل له ومن یضلله فلا هادی له واشهد ان لا اله الا الله وان محمدا عبده ورسوله صلی الله علیه وآله وصحبه وبارک وسلم بعد ازان مرشد مرید را ایمان اجمالی تلقین کند بگوید که بگو ایمان آوردم بخدا وبآن چیز که آمده است از نزد خدا وایمان آوردم برسول خدا وبان چیز که آمده است از نزد رسول خدا صلے الله علیه وآله وسلم وبیزاری میکنم از جمیع ادیان وجمله گناهان واسلام آوردم حالا ومیگویم اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله بعد ازان مرشد گوید از مرید بگو بیعت کردم رسول خدا صلے الله علیه وآله وسلم را بواسطه نائبان او بر پنج شهادت ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله

واَقَامِ الصَّلٰوۃِ وَاِیْتَاءِ الزَّکٰوۃِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ وَحَجِّ الْبَیْتِ اِنِ اسْتَطَعْتَ اِلَیْہِ سَبِیْلًا بعد ازان
مرشد گوید بگو بیعت کردم رسول خدا صلے علیہ وآلہ وسلم را بواسطہ نائبان او برانکہ شریک نہ گردانم
بخدا و قبول ہدی را او دزدے و قتل نفس نکنم و تہمت برکسے نہ بندم و نافرمانی خدادرامر معروف ونہی منکر
نکنم و دیگر نصائح را کہ مناسب حال باشد و تعلیم مرید نماید و مضائقہ نیست اگر مرشد بگوید از مرید بگو
اختیار کردم طریقہ عالیہ قادریہ را مثلاً کہ منسوب ست بطرف غوث الاعظم حضرت عبدالقادر جیلانی قدس سرہ
العزیز داز صدق دل داخل شدم درین سلسلہ خداوندا روزی بدہ مرا فتوح و برکت آن سلسلہ محشور
گردان مرا درزمرۂ اولیاء آن سلسلہ برحمت خود یا ارحم الرحمین ھدایتہ و در ہیئت بیعت اختلاف ست
جمہور حضرات صوفیہ صافیہ دیار مغرب حشرنا اللہ معھم یوم الجزا ہیئت بیعت ایشان انیست کہ مرشد
کفدست راست خود را بر کفدست راست طالب نہد و ہر یکے بابہام واصابع کف دیگر را قبض کند بہمین
بیعت اشارہ واقع شدہ درآیہ ید اللہ فوق ایدیھم الایہ و در خاندان حقیر نیز کہ از اجداد کرام قدس اللہ
اسرارہم طریقہ بیعت سلسلہ عالیہ قادریہ تا این دم جاریست وانشاء اللہ تعالے تا قیام قیامت جاری خواہد
ماند ہمین ہیئت ست واگر مرید زن باشد مرشد یکطرف ثوب بدست راست خود بگیرد و زن طرف دیگر را
بدست راست بگیرد و بیعت کند و بعد فراغت بیعت مرشد این دو آیہ بخواند یٰاَیُّھَا الَّذِیْنَ آمَنُوْا
اتَّقُوا اللّٰہَ وَابْتَغُوْا اِلَیْہِ الْوَسِیْلَۃَ وَجَاھِدُوْا فِیْ سَبِیْلِہٖ لَعَلَّکُمْ تُفْلِحُوْنَ اِنَّ الَّذِیْنَ یُبَایِعُوْنَکَ
اِنَّمَا یُبَایِعُوْنَ اللّٰہَ یَدُ اللّٰہِ فَوْقَ اَیْدِیْھِمْ فَمَنْ نَّکَثَ فَاِنَّمَا یَنْکُثُ عَلٰی نَفْسِہٖ وَمَنْ اَوْفٰی بِمَا عَاھَدَ عَلَیْہُ
اللّٰہَ فَسَیُؤْتِیْہِ اَجْرًا عَظِیْمًا ترجمہ اے کسانیکہ ایمان آوردید بترسید از خدا و بجسس کنید بطرف
خدا وسیلہ را و جہاد کنید در راہ خدا تا کہ شما رستگاری یابید تحقیق آن کسانیکہ بیعت
میکنند ترا اے محمد صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم بیعت نمیکنند مگر از خدا دست خدا بر دست ایشانست
پس کسیکہ شکست این بیعت را پس شکست نمیکند مگر بر نفس خود یعنی وبال او بردست
وسیکہ وفا کرد عہد را کہ از خدا کردہ است پس عنقریب حق تعالے او را اجر عظیم عنایت خواہد کرد
بعد ازان دعا کند مرشد برائے خود و برائے مرید و حاضرین مجلس کہ محل اجابت دعاست
و مرید نیز دعا کند برائے خود و حاضرین مجلس پس بگوید مرشد بارک اللہ لنا ولکم ونفعنا
وایاکم و در انتباہ مذکور ست کہ شیخ کفدست راست را بر کفدست راست طالب

نهد و دیگرے با ابهام و اصابع کف دیگر را قبض کند و بعد قرات سوره فاتحه و آیات از قرآن
عظیم طالب گوید اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اُشْهِدُکَ وَاُشْهِدُ مَلٰئِکَتَکَ وَاَنْبِیَائَکَ وَاَوْلِیَائَکَ اِنِّیْ قَبِلْتُهٗ
شَیْخًا فِی اللّٰهِ وَدَاعِیًا وَمُرْشِدًا و شیخ گوید اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اُشْهِدُکَ وَاُشْهِدُ مَلٰئِکَتَکَ وَاَنْبِیَائَکَ
وَاَوْلِیَائَکَ اِنِّیْ قَبِلْتُهٗ وَلَدًا فِی اللّٰهِ بعد ازان دعا کند و بانچه ضروری داند وصیت نماید انتهے
عبارته بلفظه بتصره در آیت اول مراد از وسیله بیعت مرشد ست خاتم المحدثین مولانا شاه
عبد العزیز قدس سره میفرمایند که بنده از مرید جد امجد خود حضرت شاه عبد الرحیم قدس سره
شنید که یکے از عالم همعصر جدم در سنت یا بدعت شدن بیعت بادشان گفتگو نمود جد امجدم
بر مشروعیت بیعت استدلال ازین آیه کردند و فرمودند که این ممکن نیست که از لفظ وسیله
که در آیت واقع ست ایمان مراد باشد چرا که خطاب باهل ایمان ست چنانچه لفظ یَا اَیُّهَا الَّذِیْنَ
اٰمَنُوْا بر آن دال ست و عمل صالح هم مراد نمی تواند شد که آن در لفظ تقوی داخل ست بجهت
تقوی عبارتست از امتثال اوامر و اجتناب نواهی و مقتضی معطوف ست که مغایر معطوف
علیه واقع میشود و جهاد هم از لفظ وسیله مراد نمی تواند شد به دلیل مذکور یعنی در تقوی داخل ست
پس متعین شد که مراد از وسیله ارادت و بیعت مرشد باشد و بعد از بیعت مراد از وسیله
مجاهده و ریاضت ذکر یا فکر ست تا فلاح حاصل شود که عبارتست از واصل شدن به ذات
پاک حق سبحانه و تعالے که مقصود اصلی و مطالب اقصے ست بتصره و در خاندان فقیر که
سلسله عالیه قادریه است و از اجداد کرام قدس الله اسراره هم تا این دم یعنی تحریر رساله
جاریست و انشاء الله تعالے و به فضله العمیم تا قیام قیامت جاری و باقی خواهد ماند طریقه بیعت
برین نهج ست که اولا مرشد و مرید با طهارت تمام و با وضوء اگر مرید غسل هم نماید و لباس
جدید یا کهنه غسیل بپوشد بهتر ست هر دو بطرف قبله بتوجه قلب و نیت خالص باطمینان
تمام بر مصلے بنشینند و بعد ازان مرشد مرید را بگوید که صد بار اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ رَبِّیْ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ
وَّاَتُوْبُ اِلَیْهِ بخواند بعد ازان صد بار سبحان الله و بعد ازان صد بار الحمد لله و بعد ازان صد بار
الله اکبر و بعد ازان صد بار درود بر آنحضرت صلے الله علیه وآله وسلم بعد ازان هفتاد بار لا فتی
الا علی لا سیف الا ذو الفقار بعد فراغ این کلمات طیبات مرشد دست راست مرید در دست

راست خود بنهجیکه بالا گذشت بگیرد و بگوید از مرید که بگو از صدق دل که توبه کردم از جمله گناهان گذشته صغیره و کبیره ظاهر و مخفی و توبه کردم از جمله ادیان باطله و ایمان آوردم بخدا و انچه از نزد او آمده است و رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم و انچه از نزد او آمده است و کلمه شهادت و آمنت بالله تا آخر تعلیم کند و مرشد بگوید از مرید که بگو عهد کردم از رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم بواسطه نائبان او که درین سلسله عالیه اند باین امر که دلیری نکنم حتی الوسع والطاقت بر جمله نواهی آینده مثل زنا و شرب خمر و غیبت و دروغ وغیره و استقامت کنم بر جمله اوامر مثل صوم و صلوٰة و زکوٰة وغیره و حقوق همه ذی حق که بر ذمه من است مثل حق والدین و اولاد صغیره و کبیره و زن مملوکه و همسایه وغیر آن مثل حقوق عزیز و اقربای قریب یا بعید فقیر و مسکین و اهل شهر و امثال آن ادا خواهم کرد و بعد از فراغ این عهد مرشد حکم کند از مرید که دو رکعت نفل در هر رکعت یک بار سوره حمد و یازده بار سوره اخلاص بخواند بعد فراغت دوگانه نفل باز مرشد هادی دست راست مرید بدست راست خود بطرز معهود بگیرد و بجهت مزید تاکید نصائح لائقه حسب حال و موافق سن مرید و عهد گیرد از اجتناب از نواهی خدا و رغبت بر اوامر خدا و مستقیم بودن یعنی مداومت بر بیعت یعنی عهد که با رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم بواسطه نائبان او کرده است و بگوید که بگو از صدق دل و به رغبت تمام بلا اکراه و اجبار در سلسله عالیه قادریه که منسوب است بطرف حضرت غوث الاعظم محبوب سبحانی حضرت عبد القادر جیلانی رضی الله عنه و حشرنا الله فی زمرته یوم الجزا داخل شدم الٰهی برکت و بشارت این سلسله عالیه عطا فرما و شفاعت بزرگان و اولیاء الله این سلسله عالیه بروز قیامت بار وزی گردان و محشور کن مرا در زمره صالحین این سلسله عالیه بروز قیامت آمین یا رب العالمین و نیز مرشد هادی از مرید تائب بگوید که بگو توبه کردم بر دست رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم بواسطه نائبان او که درین سلسله عالیه واقع اند الٰهی توبه مرا قبول کن و گواه گردانیدم به توبه خود رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم و خلفا را آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم را الٰهی مستقیم کن مرا برین توبه بسلامتی ده مرا برین توبه به رحمت خود ارحم الراحمین و بعد از فراغت بیعت مرشد دعا کند برای خود و مرید و حاضران مجلس و مرشد هادی مرید تائب را بگوید که دعا کن برای خود و مرشد و حاضران مجلس الغرض طریقه بیعت گرفتن با

مختلف واقع شده چنانکه سابق اشاره کرده شد و مقصود واحد ست یعنی داخل شدن در سلسلهٔ نیک
مثل قادریه و چشتیه و نقشبندیه وغیر آن و توبه کردن بر دست مرشدی که سلسلهٔ او تا آنحضرت
صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم منتهی شده باشد از جملهٔ معاصی و عهد بستن بجز رسول خدا صلے اللہ علیہ
وآلہ وسلم بواسطهٔ مرشدان طریقت قدس اللہ اسرارہم بهر طوریکه باشد پس اعتبار معنون مقصود را ست
نه عنوان را که عنوان صغیر محض اند مودی بطرف معنون و مقصود فائده بتقریب مقام طبیعیم
مقتضی آن شد که شمهٔ از احوال اجداد کرام خود قدس اللہ اسرارہم بیان باید نمود و تفصیل آن بفضل اللہ
ومنه اگر اسباب مهیا و موانع دفع خواهند شد در رساله انساب که از مدت دراز آرزوے تحریر
آن دارم و باید دید که تا کے بظهور آید خواهم نوشت باید دانست که جد اعلی حقیر حضرت سید قطب الدین
مشهدی قدس سره بکدامی باعث از مشهد مقدس مع دو صاحبزاده یعنی سید ابو الخیر
مشهدی و سید شاه مشهدی بهندوستان تشریف ارزانی فرموده این مرز بوم را از قدوم
میمنت لزوم خود مفخر و ممتاز کردند و در شهر کڑا که الحال وطن فقیر ست توطن اختیار فرمودند
من بعد سید ابو الخیر مشهدی قدس سره که این حقیر و دیگر عزیزوا قارب از اولاد آن سید
عالیشان هستند در همین شهر یعنی کڑا ماندند و سید شاه برادر آنجناب بکدامی سبب
بقصبهٔ نگراؤن تشریف برده طرح اقامت انداختند سادات آنجا از اولاد اوشان هستند
و مؤید این مقال آنست که زمانے که در عهد شاه عالم بادشاه بعهده قلعه داری قلعهٔ اله آباد
مامور بود از مولوی محمد باقر صاحب مرحوم که از برادری حقیر بودند گفتگوے در نسب به میان آمد
ایشان اظهار کردند که من از اولاد سید قطب الدین مشهدی قدس سره هستم قلعه دار مذکور
این سخن شنیده از مجلس برخاسته کتابی آورده بایشان را مطالعه کنانید که دران نوشته بود
که سید قطب الدین مشهدی از مشهد مقدس مع دو پسر روانهٔ هندوستان گردید آن
کتاب نزد او نوشته ولایت بود قلعه دار مذکور از ایشان گفت که شما سید تحقیقی هستید و نسب شما
محقق ست و از آنوقت تعظیم و تکریم ایشان بسیار می نمود و نیز دلیل بر صحیح نسبی اجداد فقیر که سادات
صحیح النسب اند و کسے را مجال انکار نیست آنست که حضرت سید جهانگیر اشرف قدس سره در مکتوبات
خود که نسب سادات هندوستان تحقیق و تنقیح کرده اند نوشته اند که سادات کڑا در حسینی بودن

و در طہارت نسب شان سخنی نیست و ہمچنین در لطائف اشرفی موجود ست ہر کہ را تحقیق این معنی
منظور باشد ہر دو کتاب را معائنہ نماید و بر صحیح نسبی اجداد فقیر بر ذٰلک فضل اللہ یؤتیہ من
یشاء واللہ ذو الفضل العظیم و جد امجد حقیر یعنے حضرت شاہ سید احمد صاحب قدس سرہ العزیز کہ از
آن جناب تا حقیر دہ پشت در میانست با جازت قطب ربانی محبوب سبحانی حضرت غوث الاعظم عبد القادر
جیلانی رضی اللہ عنہ کہ در عالم رویا بشارت شدہ بود یک شخص را کہ بعد اسلام مسمی بعبد النبی
شدند از باشندگان موضع [illegible] نامی [illegible] مسمی شدہ عرف بنا است
حلیہ اسلام پوشانیدند و قبل ازین موضع مذکور مملو بود از کفر و نام و نشان اسلام پیدا نبود
و از بدو طلوع نیر اسلام اہالی آن موضع کہ ہمہ ہا اولاد عبد النبی موصوف اند تا اینندم
خاندان فقیر بیعت می کنند و از عجائب قدرت الٰہی آنست کہ ہمہ اہالی و ساکنان این موضع
اولاد عبد النبی موصوف اند کہ حق سبحانہ و تعالے بسبب برکت اسلام چنان برکت در اولاد ایشان
عطا فرمود کہ صد ہا مردم از ابتدائے اسلام تا الآن زیر زمین مدفون اند و صد ہا از ذکور و اناث
حی و قائم اند حق جل و علی از فضل عمیم خود اولاد پسری حقیر و اولاد ایشان را تا قیام قیامت
قائم دارد آمین یا رب العباد ہدایت برائے تربیت مرید چند درجہ است پس اگر کسے رغبت
کند بروش طریق خدا مرشد حکم کند او را اولا بہ صحیح کردن عقائد حقہ اہل سنت و جماعت
موافق سلف صالحین کہ آن اثبات واحدانیت ست چنانکہ او تعالی متصف ست بجمیع صفات
کمال خود کہ آن حیوۃ ست و قدرت و ارادہ و غیر آنہا کہ وصف کردہ است او تعالے ذات پاک
خود را بآنہا در کتاب مجید و ثابت شدہ اند آن اوصاف از مخبر صادق صلے اللہ علیہ و آلہ وسلم
و از صحابہ کبار و تابعین ابرار رضوان اللہ علیہم و پاک است خدا از بوئے نقص و
جسمیتہ و تحیز و عرضیتہ و جہت و الوان و اشکال و غیر آن ولیکن آن چیزہا کہ وارد شدہ اند در قرآن
عظیم از استوا بر عرش و اثبات ید و وجہ و ساق پس ایمان آورد بآنہا و تفویض کند تفصیل و
کیفیت آن را بسوے علم حق جل و علا و بعد اثبات وحدانیت خدا و صفات او و اثبات نبوت انبیا
علیہ السلام ست عموما و اثبات نبوت سیدنا و شفیعنا و ہادینا و مولانا محمد رسول اللہ صلے اللہ علیہ
و آلہ وسلم خصوصا و اجب شدن پیروی او صلے اللہ علیہ و آلہ وسلم در ہر باب از امر و نہی و تصدیق

آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم در ہر باب کہ خبر دادہ است از صفات حق تعالےٰ وا زحشر جسمانی وجنت و دوزخ وحساب عباد در روز جزا ورویت حق تعالےٰ در جنت وعذاب قبر وسوال منکر ونکیر در قبر وغیر آنہا کہ ثابت شدہ است از آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم وصحیح شدہ است روایت از و صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم وبعد تصحیح عقائد حقہ حکم کند مرشد مرید را از اجتناب گناہ کبائر وندامت از گناہ صغائر و در گناہ کبیرہ اختلاف بسیارست وحق آنست کہ گناہ کبیرہ گناہ ہست کہ وعیدہ کردہ شدہ بر و بنار وعذاب شدید در قرآن وحدیث صحیح آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم یا نام نہادہ شود مرتکب او کافر لقولہ علیہ السلام مَنْ تَرَکَ الصَّلٰوۃَ مُتَعَمِّدًا فَقَدْ کَفَرَ کسیکہ ترک نماز کند قصداً بتحقیق کہ او کافرست وقولہ علیہ السلام فَرْقٌ مَا بَیْنَنَا وَبَیْنَ الْمُشْرِکِیْنَ الصَّلٰوۃُ فَمَنْ تَرَکَہَا فَقَدْ کَفَرَ فرق در میان مسلم وکافر نماز ست پس کسیکہ ترک کرد آنرا پس بتحقیق کافر شد یا مشروع کردہ شود بر مرتکب او حد مانند زنا وسرقہ وقطع طریق وشرب خمر یا باشد برابر یا زیادہ شر از مذکورات بحکم بداہۃ عقل پس بعضے از کبائر شرک بخداست در عبادت واستعانت در رزق وشفاء مریض وغیر اینہا از غیر خدا وتوبہ ازین دوامر در آیہ ایاک نعبد وایاک نستعین حق جل وعلی اشارہ فرمودہ استاد الاستاد خاتم المحدثین مولانا شاہ عبد العزیز قدس سرہ چنین استفادہ فرمودہ اند کہ مدد خواستن در روزی وشفاء مریض از اہل قبور در زمانہ ما شائع شدہ ست یعنی شرک درین زمانہ بسیار رائج شدہ وبعضے از کبائر دشنام دادن رسول صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم وقرآن وملائکہ است وانکار کردن اینہا را واستہزا کردن اینہا وانکار کردن از ضروریات دین مولانا صاحب نور اللہ مرقدہ میفرمایند کہ ضروریات دین آنچنین ہستند کہ از قرآن وحدیث واجماع ثابت شدہ اند وبعضے از کبائر قتل نفس بغیر حق ست وقتل اولاد خود را وقتل انسان نفس خود را وزنا ولواطت ونوشیدن مسکر ودزدی وغصب وسرقہ در مال غنیمت وترک نماز وزکوٰۃ وروزہ وحج وگواہی دروغ دادن وقسم خوردن دروغ وتہمت زدن عفیفہ وخوردن مال یتیم ورنجانیدن مادر وپدر را وقطع رحم و در وزن کمی کردن وسود خوردن وفرار از جہاد وتہمت کردن بر رسول خدا صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم ورشوت خوردن ونکاح محارم کردن وجنگ انداختن در میان مرد وزن وصبر وبے حاکم نامی کردن تا کہ حاکم او را بقتل رساند یا مال او را غارت کند

وترک ہجرت از دار حرب واز کفار دوستی داشتن وقماربازی کردن وسحر کردن واستاد الاستاذ خاتم المحدثین مرشد البریہ صاحب تحفہ اثنا عشریہ چنین افادہ فرمودہ اند کہ حضرت ابن عباس رضی اللہ عنہما فرمودند کہ کبائر قریب ہفتاد ہستند وسعید بن جبیر فرمودند کہ قریب ہفتصد ہستند وانسب آنست کہ کبائر راضبط وقیاس باید کرد بر مفاسد منصوصہ اگر اقل باشد از مفاسد منصوصہ صغیرہ ہست واگر نہ کبیرہ این خلاصہ تقریر عزالدین بن سلام ست وشیخ ابوطالب مکی رحمۃ اللہ فرمودند کہ من کبائر احادیث راجمع کردم ہفتدہ کبائر یافتم چہار کبائر تعلق بقلب دارند شرک بخدا ومستحکم شدن بر گناہ ونیت داشتن بر استحکام آن واز رحمت الٰہی ناامید شدن واز قہر الٰہی بیخوف شدن وچہار تعلق بہ زبان دارند گواہی دروغ دادن وتہمت زنا کردن بر زن عفیفہ وقسم دروغ خوردن وجادو کردن وسہ کبائر از شکم تعلق دارند شراب نوشیدن ومال یتیم خوردن وسود خوردن ودو کبائر تعلق بشرمگاہ دارند زنا ولواطت کردن بود وگناہ تعلق بدست دارند ناحق کسے را قتل کردن ودزدی کردن ویک کبیرہ تعلق بہ پا دارد واز صف جہاد گریختن ویک گناہ از تمام بدن تعلق دارد رنجانیدن والدین را حق سبحانہ وتعالےٰ این حقیر وسائر مسلمین را ازین کبائر محفوظ دارد آمین یارب العالمین وگناہ صغیرہ سوائے کبیرہ است وعلما بدین نہج صغیرہ را بیان فرمودہ اند کہ منع آمدہ باشد از وے در شرع شریف یا خلاف شرع شریف باشد یا رافع باشد طریقہ را کہ مامور باشد در دین دراین بیان از کجا تابہ کجا افتادم پس باید کہ رجوع کنیم در بیانیکہ درپے آن بودیم بعد از حکم اجتناب از کبائر وندامت از صغائر مرشد ہادی حکم کند مرید را بنا بر استقامت کردن بر ارکان اسلام از طہارت وصلوٰۃ وصوم وحج وزکوٰۃ بر آن ہیئت کہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم حکم فرمودہ اند بعد ازان حکم نماید مرشد ہادی مرید را بنظر کردن در امر معاش از اکل وشرب ولباس از مال حلال وکلام صدق کردن وصحبت داشتن با نیکان از علما وصلحا ونظر کردن در غیر اینہا از امر نکاح وحقوق ممالک وحقوق اولاد ومادر وپدر ونظر کردن در معاملات از بیع وشری وہبہ واجارہ وسائر عقود شرعیہ پس باید کہ این ہمہ مشروعات را بر طریقہ سنت بکند بغیر سستی وکجی بعد ازان مرشد مرید را تاکید کند بر مداومت اذکار در وقت صبح وشام ووقت خواب کہ در احادیث نبویہ علے صاحبہا الصلوٰۃ والتحیۃ وارد شدہ اند وتاکید کند بر آراستگی اخلاق مرضیہ

وتخلی از سیرت نامرضیه و پرهیز کردن از ریا و پندار وحسد وکینه وغیر اینها وتاکید کند بر مداومت
قراۃ قرآن مجید وذکر آخرت ولازم گرفتن مجالس علما وصلحا ومداومت ذکر خدا ورسول
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم والتزام مساجد پس وقتیکه مرید طالب باین امور مذکوره شرعیه
متادب شد وباین امور ملکه حاصل نمود وقت آن رسید که مرشد هادی مرید متادب را امور
باطنیه مثل مراقبه واشغال بطریق جیلانیه یا چشتیه یا نقشبندیه ومثل آن در هر خاندانی که
مرید متادب منتسب باشد تعلیم کند باید دانست که همه امور مذکوره مبادی ومقدمهٔ امور باطنیه
واقع شده اند بے حصول مبادی مقاصد حاصل نمیشود اللهم ارزقنا هذه المبادی والمقاصد واسلکنا
علی هذا النهج القویم والصراط المستقیم واحشرنا فی زمرة الصالحین **هدایة** در ذکر اشغال مشائخ
جیلانیه که منسوب اند بطرف شیخ اجل ابی محمد محی الدین عبد القادر جیلانی رضی اللہ عنہ باید دانست
که اشغال هر طریقه علیحده اند وفقیر چونکه در سلسله عالیه قادریه منخرط ست لهذا درین رساله
به ذکر اشغال این طریقه اکتفا کردم پس اول که تلقین کند مرشد هادی مرید طالب را ذکر جهر ست
ومراد از ذکر جهر غیر افراط ست پس منافات ندارد درمیان این ذکر جهر ودرمیان آنکه منع
کرد آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم آنرا وفرمود که اعتدال کنید بر نفسهای خود پس تحقیق
که شما نمی کنید کر وغائب را شما ندا می کنید سمیع وبصیر را که او با شما همراه ست واو را که شما
ندا می کنید قریب ست با شما از گردن شتر پس بعض از ذکر اسم ذات ست یا بضربه واحده
وصفت او آنست که بگوید لفظ الله را بشد ومد وجهر بقوت قلب وحلق هردو وبعد از ان
درنگ کند چندانکه نفس ذاکر باز رجوع کند بعد از ان بار بار همین طور کند ویا بدو ضربه وصفت
او آنست که نشیند مثل نشستن نماز وضرب کند اسم ذات را بر زانوے یمین وبار دیگر بر قلب واین را
بار بار کند بلا فصل ومناسب آنست که ضرب قلبی بقوت وشدت باشد تا که قلب متاثر شود
وپریشانی خاطر ووسواس دل مندفع گردد ویا سه ضربه وصفت او آنست که نشیند چهار زانو
پس ضرب کند اسم ذات را بر زانوے یمین ودیگر بار بر زانوے یسار بعد از ان بر قلب ضرب کند
لیکن باید که ضرب ثالث سخت تر وبلند تر باشد ویا چهار ضربه باشد وصفت او آنست که نشیند
چهار زانو وضرب کند اسم ذات را یکبار بر زانوے یمین ودیگر بار بر زانوے یسار ودیگر بار بر قلب

وبعد ازان پیش خود ضرب کند لیکن باید کہ ضرب رابع سخت تر و بلند تر باشد و بعضے از ذکر نفی
و اثبات ست و آن ذکر کلمہ لا الہ الا اللہ ست و طریقہ اش آنست کہ بنشیند نشستن صلوٰۃ
رو بقبلہ و بند کند ہر دو چشم خود را و بگوید لا گویا کہ خارج میکند این لفظ را از ناف خود بعد ازان
دراز کند تا آنکہ برسد تا منکب ایمن پس بگوید الہ گویا کہ خارج میکند او را از دماغ بعد ازان ضرب کند
الا اللہ را بر قلب بشدت و قوت و ملاحظہ کند نفی محبوبیۃ یا مقصودیۃ یا وجودیۃ از غیر حق سبحانہ
و تعالیٰ و اثبات کند اینہا را برائے حق جل و علا استاذ الاستاذ خاتم المحدثین مولانا شاہ عبد العزیز
نور اللہ مرقدہ چنین افادہ فرمودہ اند کہ این ملاحظہ و تصور باعتبار مراتب ذاکرین مختلف واقع
شدہ یعنی مبتدی نفی محبوبیۃ را تصور کند و متوسط نفی مقصودیۃ را و منتہی نفی وجودیۃ را انتہے
کلامہ الشریف و اگر در دل کسی این خطرہ خطور کند کہ چہ حکمت است در اشتراط ضربات و
تشدیدات و متعین کردن امکنہ ضرب پس گوئیم کہ بنی آدم مخلوق شدہ بر توجہ کردن بطرف
جہات و گوش داشتن بطرف نغمات و سخن کردن در نفس خود و آمدن خطرات در قلب او
پس پیشوایان طریقت جزاہم اللہ خیر الجزا این طریقہ ایجاد کردند تا کہ تو بغیر نفس خود بند
شود و باز ماند از خطور خطرات و آہستہ آہستہ متوجہ شود بطرف حق جل و علا و انقطاع توجہ
کند از غیر او تعالیٰ مولانا صاحب نور اللہ برہانہ میفرمایند و برین نہج پیشوایان طریقت
جلسات و ہیات از برائے اذکار مخصوصہ ایجاد فرمودہ اند بواسطۂ مناسبت خفی کہ مرد
صافی الذہن و عالم علوم حقہ در یافت میکند در بعضی صورت کسر نفس است و در بعضی جلسہ
خشوع و خضوع ست و در بعضے صورت جمعیت خاطر و دفع وسواس و در بعضی جلسہ نشاط ست
و ازین سر آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم دست بر پہلو نہادہ ایستادن منع فرمودہ اند کہ این شکل
اہل نار ست انتہے کلامہ العالی و سزاوار ست کہ اہل سلوک مجتمع کنند حلقہ را بعد نماز صبح و عصر
و ذکر کنند اسم ذات را برو بروے جماعت کہ در اجتماع فوائد بسیار ست کہ در تنہائی نیست
پس وقتیکہ ظاہر شود و از مرید نشان ذکر جلی و مشاہدہ کند مرشد ہادی نور ذکر را حکم کند بذکر خفی
و مراد از ظہور اثر برخاستن شوق در طالب بسوے خدا و اطمینان قلب با اسم ذات و کم شدن احادیث
نفس و اختیار کردن خدا را بر ہر غیر او و کسیکہ مداومت کند بر ذکر اسم ذات در ہر شب و روز چہار ہزار بار

مع شروط مذکوره واستمرار کند برین طریقه دو ماه یا سه ماه متواتر پس آن شخص مشاهده انوار خواهد نمود بالضرورة بفضل خدا برابر ست که طالب غبی باشد یا ذکی لیکن ذکر خفی پس بعض ازو اسم ذات ست مع اصل صفات وطریقه او آنست که بند کند هر دو چشم را وضم کند هر دو شفتین را و بگوید بزبان قلب اَللّٰهُ سَمِیْعٌ اَللّٰهُ بَصِیْرٌ اَللّٰهُ عَلِیْمٌ گویا که خارج میکند آنرا از ناف بطرف سینه و از سینه بطرف دماغ تا عرش بعد ازان بگوید اَللّٰهُ عَلِیْمٌ اَللّٰهُ بَصِیْرٌ اَللّٰهُ سَمِیْعٌ گویا که نزول میکند از عرش تا دماغ و از دماغ تا سینه و از سینه تا ناف پس این دوره واحده است بعد ازان بکند این را بار بار و بعضے سالکان این طریقه لفظ اَللّٰهُ قَدِیْرٌ را نیز زیاده کرده اند و بعضے از اقسام ذکر خفی نفی و اثبات ست وطریقه او آنست که در ذکر جلی مذکور شد و یا باین طریق که ذاکر هوشیار و بیدار باشد بر نفسهای خود پس وقتیکه نفس خارج شود از اندرون بطبیعت خود بدون اراده و قصد پس بمجرد خارج شدن نفس بگوید بزبان قلب لَا اِلٰهَ و وقتیکه نفس اندر رود بلا اراده و قصد بگوید بزبان قلب اِلَّا اللّٰهُ و اکابر بزرگان این طریقت این ذکر را مسمی کرده اند به پاس انفاس و این ذکر را اثر عظیم ست بجهت زوال خطرات نفس و وساوس دل که عبارت از حکایت نفس ست چنانکه عارفی در مدح ذکر پاس انفاس فرموده شعر اگر تو پاس داری پاس انفاس ÷ بسلطانی رسانندت ازین پاس ÷ شعر تا بجاروب لا نروبی راه ÷ نرسی در مقام اِلَّا اللّٰه ÷ رباعی در ذات مقدست کسے را ره نیست ÷ وز عین جلال هیچکس آگه نیست ÷ سرمایه رهروان که راهش طلبند ÷ جز گفتن لا اله الا الله نیست ÷ پس وقتیکه ظاهر شود اثر ذکر خفی و مشاهده کرده شود در طالب صادق نور او حکم کرده شود به مراقبه و مراد از مراقبه اثر شوق و غلبه حب ست بطرف خدا و باز گردانیدن عنان قصد را بطرف ذکر حق سبحانه تعالے و اختیار کردن خدا را بر همه چیز و جمع کردن همت را بر طلب خدا و یافتن حلاوت در سکوت و نفرت از کلام و متنفر شدن از شغل با مردنیا ولیکن مراقبه پس نزدیک سالکان طریقت بر چند قسم ست و جامع آنها ایک امر ست و آن آنست که تلفظ کند بیک آیه یا بیک کلمه از زبان و خیال کند بقلب معنی او را و بخوبی تمام بفهمد بعد ازان تصور کند که این معنا بچه طور ست و طریقه تحقیق و ثبوت این بچه نهج ست بعد ازان جمع کند خاطر خود را برین وجه که سوائے او کدامی خطره در دل خطور نکند تا که استغراق متحقق شود و غفلت

سواے او تعالے حاصل شود واصل درین مراقبہ قول آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم
است احسان آنست کہ عبادت کن خدارا گویا کہ می بینی او را پس اگر نباشی باین طور کہ می بینی
خدا را پس تحقیق کہ خدا می بیند ترا پس تلفظ کند زبان تو اللہ حاضری اللہ ناظری اللہ معی
یا این را در دل خیال کنی بغیر تلفظ بعد ازان تصور کنی حضور او را و نظر او را و ہمراہی او را تصور
کردن جید مستقیم باوجود پاک دانستن او را از جہت و مکان تا آنکہ مستغرق شوی درین تصور
یا تصور کردہ شود وہو معکم اینما کنتم و تصور کند ہمراہی خدا را در حالت ایستادن و نشستن
و بر فرش آرام کردن و در حالت تنہائی وغیر تنہائی و در حالت بیکاری و مشغولی یا تلفظ کند
اینما تولوا فثم وجہ اللہ یا تلفظ کند الم یعلم بان اللہ یری یا نحن اقرب الیہ من حبل الورید
یا واللہ بکل شیء محیط یا ان معی ربی سیہدین یا ہو الاول والآخر والظاہر والباطن پس
این ہمہ طریقہ کہ مذکور شد مراقبات ہستند کہ مفید اند بجہت تعلق قلب بحق سبحانہ تعالے
و انقطاع از غیر او تعالے لیکن مفید براے قطع علائق و تجرید تام و شکر و فنا از ذات پس آیہ جلیلہ کل من
علیہا فان ویبقی وجہ ربک ذوالجلال والاکرام ست و طریقہ مراقبہ آن آنست کہ تصور کند
نفس خود را کہ ہلاک و خاکستر شدہ و می پراند آنرا ہوا و آسمان تحقیق پارہ پارہ گردید و ہر شے
باطل شد ترکیب او و ہیئت او و ذات حق سبحانہ و تعالے باقی موجود ست پس باید کہ باقی ماند
مراقب برین تصور تا زمانہ دراز پس بتحقیق کہ این تصور فائدہ مید ہد فناے ذات را و برین قیاس ست
این آیہ کریمہ ان الموت الذی تفرون منہ فانہ ملاقیکم اینما تکونوا یدرککم الموت ولو کنتم فی بروج
مشیدۃ پس وقتیکہ ظاہر شود اثر مراقبہ در طالب و مشاہدہ کردہ شود نور او حکم کند مرشد ہادی
طالب صادق را بہ توحید افعال آن عبادت ست ازینکہ ہر فعلیکہ در عالم ظاہر یعنے در دنیا ہویدا
گردد از جانب خدا و اند نہ از جانب دیگرے و باید دانست کہ شارع علیہ الصلوٰۃ والسلام رغبت
داد امت خود را بر دو چیز یکے ذکر و آن عبارت است از تلفظ کردن بذکر الٰہی ہر دم و دیگرے فکر و
مراد از فکر مراقبہ است کہ طریق آن بیان کردہ شدہ و فرمودہ اند بعضے مشائخین این سلسلہ عالیہ
کہ تجربہ کردہ ام براے کشف امور آیندہ اینکہ بنشیند طالب صادق در خلوت و غسل کند و بہتر
لباس خود را بپوشد و خوشبو بمالد بر بدن و بنشیند بقبلہ و بنہد مصحف شریف را کشادہ بر یمین خود

و یک مصحف کشادہ بر یسار خود و یک مصحف کشادہ در پیش خود و یک مصحف کشادہ در پس
خود بعد ازان دعا کند بجہت تمام در جناب حق سبحانہ و تعالے اینکہ کشف شود بر من وقائع آیندہ بعد
ازان شروع کند در ذکر اسم ذات بغیر بند کردن چشم پس ضرب کند یک بار در مصحف ایمن و یکبار
در مصحف ایسر و یک بار در مصحف پیش و یکبار در مصحف پس تا آنکہ بیاید در نفس خود کشایش
و نور دوام کند برین عمل تا ہفت روز دمثل آن مع خلوت پس بہ تحقیق منکشف خواہد شد بر وے
حال آیندہ یقیناً حضرت خاتم المحدثین فخر المفسرین شاہ ولی اللہ دہلوی قدس اللہ سرہ
چنین افادہ فرمودہ اند آنچہ کہ والد بزرگوار من فرمودہ اند در باب کشف حال آیندہ انیست
کہ ذکر کند حق جل و علا را باین اسما یا عَلِیْمُ یا مُبِیْنُ یا خَبِیْرُ مع شروط یعنی خلوت و لباس
و غسل و استعمال خوشبو و نشستن بر مصلے بر ضرب واحد یا سہ ضرب انتہی و بعضے مشائخ
رحمہم اللہ فرمودہ اند کہ تجربہ کردہ ام برائے کشف ارواح بہ رعایت شروط مذکورہ اینکہ ضرب کند
در جانب یمین سُبُّوحٌ و در جانب یسار قدوس و در جانب آسمان رَبُّ الْمَلٰئِکَۃِ و در قلب
وَالرُّوْحِ و برائے حاصل شدن مقصود بسیار دشوار اینکہ بخواند بوقت شب نماز ہر قدر کہ
میسر آید بعد از فراغ نماز ضرب در جانب یمین یا حَیُّ و در جانب یسار یا وَہَّابُ بکند این را بہ ارباب
بشروط مذکورہ سابق و برائے انکشاف خاطر و دفع بلا یا ضرب کند در قلب اَللّٰہُ لَا اِلٰہَ اِلَّا ہُوَ ہمون
طور کہ بیان کردم در نفی و اثبات وَالْحَیُّ در جانب یمین وَالْقَیُّوْمُ در جانب یسار و وقتیکہ ارادہ
کند کسیکہ دعا کند بدرگاہ رب العزت برائے شفا مریض یا مرض خود یا دفع گرسنگی یا وسعت
رزق یا قہر دشمن پس باید کہ طلب کند اسما الٰہی را مناسب حاجت خود از اسماء
حسنی باری تعالے پس ذکر کند آنرا بد و ضربہ یا سہ ضربہ یا چہار ضربہ پس بگوید مثلاً
برائے دفع مرض یا شافی و برائے گرسنگی یا صَمَدُ و برائے وسعت رزق یا رَزَّاقُ و
یا وَہَّابُ و یا بَاسِطُ و برائے غلبہ بر دشمن یا مُذِلُّ و سوائے آن واللہ اعلم و علمہ اعم و اتم و اشغال
طریقہ عالیہ چشتیہ و نقشبندیہ و مجددیہ و سہروردیہ و امثال آن کہ در کتب و رسائل موجود و بواسطہ
خلفائے آن سلسلہ بفضلہ و منہ محفوظ بلحاظ طول رسالہ نیاوردم ہر چند کہ فرط شوق اخذ برکت
از ذکر این سلسلۃ عالیۃ نقشبندیہ تحریر بود لہذا ایۃ ذکر اصحاب کرام رضی اللہ عنہم بجز خیر نباید کرد

چه آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم است خود را باین امر جلیل تعلیم فرموده ازین عالم
تشریف برده اند و در واقعات و مشاجرات این بزرگان دین سکوت اولے وانسب ست
غور و فکر نباید کرد چه سوائے ضرر ایمان وانقلاع فیض وخلل در دین چیزے دیگر حاصل
نیست وطعن اینها تا دور میرسد این مقام تامل کردنی ست که هرگاه حاضران بر آن قرب
وجانفشانی که کتاب اللہ وحدیث رسول خدا صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم ازان مخبر و کتب تاریخ
وسیر ازان مملو تهذیب نیافتند غائبان چه توقع دارند پس اعتقاد باید کرد که محبت آل
عظام واصحاب کرام رضوان اللہ تعالے علیهم اجمعین ملصق بدوستی حبیب خدا ست
صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم وعداوت وبغض اینها منجر به عداوت وبغض آنحضرت صلے اللہ علیہ و
آلہ وسلم است پس فرق ضاله اهل ضلال ملعون ومخذول اند ونیز اعتقاد باید کرد که کرامات اولیاء اللہ
حق ست واینها پیشوایان دین اند و همه سلاسل عالیه بواسطه اینها جاری اند و همله ائمه اطهار
علیهم السلام کالشمس کہ همه سلاسل عالیه اهل سنت وجماعت باین بزرگان دین منتهی میشوند اقطاب
دین اند که فیض ظاهری وباطنی بواسطه اینها درین عالم جاریست وتا قیام روز حساب
جاری خواهد ماند وغلبه محبت خدا بکثرت اذکار وریاضات حاصل میشود هدایة سماع را بزرگان
چشتیه شنیده اند بے مزامیر وحضور امرد واجتماع نااهلان در صحبت مبارک حضرت سلطان المشائخ
حضرت نظام الدین اولیا قدس سره ملاهی هرگز نبود بلکه گریه بود وسوز جگر چنانکه در کتاب
فوائد الفوائد وسیر الاولیا مفصل مذکور ست پس سماع خلاف مشائخان کبار د لعارا
سیاه میکند قلت سماع بے مزامیر برائے انبساط باطن ورفع قبض آن یا زیادتی انبساط بزرگان
دین حضرات چشتیه قدس اللہ اسرارهم مقرر فرموده اند نه برائے اجتماع غافلان واین مجامع بر
چنین سماع که حالیا جاریست فسق ست اتباع آن ممنوع موافق شرع شریف هذا فی
بعض الرسائل **فائده** خاندان حقیر ازین امور ممنوعه وقبر پرستی که بالفعل به شدت رائج
وباعث طعن علماء ظاهر ست پاک وصاف چه در خاندان فقیر فقط بیعت توبه ودر سلسله نیک اخل
شدن که سنت سنیه آنحضرت ست جاری ست واز جمله امور منهیه خلاف شرع که در اکثر خاندان بالفعل
شائع ست عاطل **هدایة** در بیان شمه از حال اولیاء اللہ واقسام آنها هر چند که این مبادی نا پیدا کنار است

وقلم از تحریر آن بعجز معترف مگر بمصداق ما لا یدرک کله لا یترک کله مجملی ازان بیان کردن ضرور
افتاد تا این رساله ببرکت ذکر حال شان مقبول خاص و عام گردد پس باید دانست که ولایت
مشتق ست از ولی که بمعنی قرب ست و آن بر دو قسم ست ولایت خاصه و عامه ولایت عامه مشترک
ست درمیان همه مومنان قال الله تعالی اَللّٰهُ وَلِیُّ الَّذِیْنَ آمَنُوْا یُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَی النُّوْرِ
ولایت خاصه مخصوص بواصلان حق از ارباب سلوک آن عبارتست از فنای عبد در ذات حق و
بقای عبد بذات حق پس ولی آن باشد که فانی باشد در ذات حق و فنا عبارتست از نهایت سیر بطرف
خدا و بقا عبارتست از بدایت سیر در ذات خدا و سیر بطرف خدا وقتی منتهی شود که بادیه وجود را
بقدم صدق بیکبارگی قطع کند و سیر در ذات خدا آنگاه متحقق شود که بنده را بعد از فنای مطلق
وجودی و ذاتی طهر از لوث حدثات ارزانی فرماید تا بدان در عالم اتصاف باوصاف الهی و تخلق
باخلاق ربانی ترقی کند ابو علی جوزجانی رح میفرمایند ولی آن بود که فانی بود از فانی خود
و باقی بمشاهده حق سبحانه و تعالی الممکن نباشد مراو را که از خود خبر دهد و با غیر خدا بیارامد ابراهیم ادهم
رحمة الله علیه مردیرا گفت خواهی که ولی باشی از اولیاء الله گفت بلی خواهم گفت ابراهیم ادهم رحمه الله
بدنیا و عقبی رغبت مکن که رغبت باینها اعراض بود از حق سبحانه و تعالی و فارغ کن خود را
از برای دوستی خدا و دنیا و عقبی را در دل راه مده و روی دل بحق آر چون این اوصاف
متحقق شود ولی باشی بدانکه عارف آن باشد که جمله وقائع و احوال متجدده متضاده
از ضر و نفع و عطا و منع و قبض و بسط را از و سبحانه و تعالی الصادر داند و ضار و نافع و معطی
و مانع و قابض و باسط حق سبحانه تعالی را بیند و اگر با دل و مله ازان غافل بود و عنقریب آگاه گردد
و فاعل مطلق را جل ذکره در صور وسائط و روابط بازشناسد او را متعرف خوانند نه عارف
و اگر بالکلیه غافل بود و تاثیرات افعال را حواله بوسائط کند او را ساهی و لاهی و مشرک خفی
خوانند و در فصل عاشر از باب ثالث از ترجمه عوارف مذکور ست بدانکه مراتب طبقات مردم
به اختلاف درجات محدود بر سه قسم اند قسم اول مرتبه واصلان و کاملان و آن طبقه علیاست
و قسم دوم مرتبه سالکان طریق کمال و آن طبقه وسطی ست و قسم سوم مرتبه مقیمان کوی نقصان
و آن طبقه سفلی ست واصلان مقربان و سابقان اند و سالکان ابرار و اصحاب یمین و مقیمان

اشرار و اصحاب شمال و اهل وصول بعد از انبیا صلوات الله علیهم دو طائفه اند اول مشائخ
صوفیه که بواسطهٔ کمال متابعت رسول صلی الله علیه و آله وسلم مرتبهٔ وصول یافته اند و بعد از ان
در رجوع برای دعوت خلق بطریق متابعت مأذون و مأمور شده اند و این طائفه کاملان
مکمل اند که فضل و عنایت ازلی ایشان را بعد از استغراق در عین جمع و لجهٔ توحید از شکم ماهی فنا
بساحل تفرقه و میدان بقا خلاصی و نجاتی ارزانی فرموده تا خلق را بنجات و درجات دلالت
کنند و اما طائفهٔ دوم کاملان غیر مکمل آن جماعت اند که بعد از وصول بدرجهٔ کمال حوالهٔ تکمیل
در رجوع بدعوت خلق به ایشان نرفت و غرق بحر جمع گشتند و در شکم ماهی فنا چنان ناچیز و مستهلک
شدند که از ایشان هرگز خبری و اثری بساحل بقا نرسیده و بعد از کمال وصول ولایت تکمیل
دیگران با ایشان مفوض نگشت و اهل سلوک نیز بر دو قسم اند طالبان مقصد اعلی و مریدان وجه الله
و طالبان بهشت و مریدان آخرت و اما طالبان حق دو طائفه اند متصوفه و ملامتیه متصوفه آن جماعت
اند که از بعضی صفات نفوس خلاص یافته اند و به بعضی از احوال و اوصاف صوفیان متصف گشته و مطلع
نهایات احوال ایشان شده و لیکن هنوز باذیال بقایای صفات نفوس متشبث مانده باشند
و بدان سبب از وصول غایات و نهایات اهل قرب صوفیه متخلف گشته و اما ملامتیه جماعتی باشند که در رعایت
معنی اخلاص و محافظت قاعدهٔ صدق غایت جهد مبذول دارند و در اخفاء طاعات و کتم خیرات
از نظر مخلوقات مبالغه واجب دانند تا آنکه هیچ دقیقه از صوالح اعمال مهمل نگذارند و تمسک بجمیع فضائل
و نوافل از لوازم شمرند و مشرب ایشان در کل احوال تحقیق معنی اخلاص بود و لذت شان در تفرد نظر
حق باحوال و اعمال ایشان و همچنان که عاصی از ظهور معصیت بر حذر بوده ایشان از ظهور طاعات که مظنهٔ
ریا باشد حذر کنند تا قاعدهٔ اخلاص خلل نه پذیرد و فرق میان ایشان و صوفیان آنست که جذبهٔ
عنایت قدیمه صوفیه را بکلی از ایشان انتزاع کرده و حجاب خلق و انانیت از نظر شهود ایشان
برداشته لاجرم در اتیان طاعات و صدور خیرات خود را و خلق را در میان نه بینند و از اطلاع نظر
خلق مأمون باشند و باخفاء اعمال و ستر احوال مقید نه اگر مصلحت وقت در اظهار طاعت بینند
اظهار کنند و اگر در اخفاء آن مصلحت بینند اخفا کنند و اما طالبان آخرت چهار طائفه اند زهاد و فقرا
و خدام و عباد و اما زهاد طائفه باشند که بنور ایمان و ایقان جمال آخرت مشاهده کنند و دنیا را در صورت

قبیح معانیه نمایند واز التفات بزینت زخرف فانی اوعنان رغبت بگردانند ودر جمال حقیقی باقی
رغبت نمایند واما فقرا آن طائفه اند که بالکل هیچ چیز از اسباب واموال دنیوی نباشند ودر طلب
فضل ورضوان الٰهی ترک همه ماسواے الله کرده باشند وباعث بر ترک این طائفه یکے از سه چیز باشد
اول رجاے تخفیف حساب باخوف عقاب چه حلال را حساب لازم ست وحرام را عقاب دوم
توقع فضل ثواب ومسابقت در دخول جنت چه فقرا پانصد سال پیشتر از اغنیا به بهشت در آیند
سوم طلب جمعیت خاطر وفراغت اندرون از براے اکثار طاعات وحضور دل در آن واما خدام
جماعتے باشند که خدمت فقرا وطالبان حق اختیار کنند چنانکه با داؤد پیغمبر علیه السلام خطاب
کردند اذا رایت لی طالبا فکن له خادما یعنی وقتیکه به بینی طالب مرا خدمت کن اورا واوقات
خود را بعد از اداے فرائض در ترفیه خاطر وفراغ بال ایشان از اهتمام با مور معاش واعانت
بر استعداد امر معاد مصروف دارند وآنرا بر نوافل تقدیم کنند ودر طلب ما یحتاج خود بهر طریق
که در شرع مذموم نباشد مداخلت نمایند واما عباد آن طائفه اند که پیوسته بر وظائف عبادات
ونوافل مواظبت وملازمت نمایند از براے نیل ثواب اخروی ودر کتاب کشف المحجوب مسطور ست
که حق سبحانه تعالے برهان نبوی را باقی گردانیده است واولیا را سبب اظهار آن کرده تا پیوسته
آیات وحجت صدق حضرت محمد مصطفے صلے الله علیه وآله وسلم ظاهر باشد ومر ایشان را
والیان عالم کرده اند واز آسمان باران ببرکت اقدام ایشان آید واز زمین نبات صفاے
احوال شان روید وبر کافران مسلمانان نصرت بهمت ایشان یابند وایشان چار هزار اند که
از نظر مردمان پوشیده اند ومر یک دیگر را نمی شناسند وحال خود ندانند ودر کل احوال
از خود وخلق مستور باشند واخبار بدین وارد ست وسخن اولیا بدین ناطق واما آنانکه اهل حل
وعقد اند یعنے اهل تصرف اند وامور از ایشان باختیار صادر گردد ومتمکنان درگاه حق اند
سیصد اند که مر ایشان را اخیار خوانند وچهل دیگر ایشان را ابدال خوانند وهفت دیگر ایشان را
ابرار خوانند وچهار دیگر ایشان را اوتاد خوانند وسه دیگر ایشان را نقبا خوانند مقام ایشان
شرق وغرب وجنوب وشمال ست ویکے را قطب وغوث خوانند واین جمله مر یک دیگر را بشناسند
ودر امور باذن یکدیگر محتاج باشند وبرین نیز اخبار نبوی ناطق ست واهل حقیقت برصحت

این مجتمع اند صاحب کتاب فتوحات مکیہ رضی اللہ عنہ در فصل سی وکیم از باب صد و نود وہفتم
از ان رجال ہفتگانہ ہفت ابدال گفتہ است و در آنجا ذکر کردہ کہ حق سبحانہ وتعالےٰ زمین را ہفت اقلیم
گردانیدہ و ہفت تن از بندگان خود را برگزیدہ و ایشان را ابدال نام نہادہ وجود ہر اقلیمے را یکے
از ان ہفت تن نگاہ میدارد و گفتہ است کہ من در حرم مکہ با ایشان جمع شدم بر ایشان سلام
گفتم و ایشان برمن سلام گفتند و با ایشان سخن گفتم پس ندیدم کسے را احسن خلق از ایشان
و نہ اکثر مشغول بخدا از ایشان و شیخ طریقت شیخ فرید الدین عطار قدس اللہ سرہ گفتہ
کہ قومی از اولیا اللہ باشند کہ ایشان را مشائخ طریقت و کبرای حقیقت اویسیان نامند و ایشانرا
در ظاہر بہ پیری احتیاج نبود زیرا کہ ایشان را حضرت رسالت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم
در کنف عنایت خود پرورش میفرمایند بے واسطہ غیری چنانکہ حضرت اویس را رضی اللہ عنہ
و این عظیم مقامی بود بس عالی ذلک فضل اللہ یؤتیہ من یشاء واللہ اعلم بالصواب والیہ المرجع والمآب

خاتمہ

در ذکر بعضے اذکار و خواص سور کہ از بعض رسائل معتبرۂ این فن و تفاسیر مبسوط مستفید
شدم ہر چند کہ این دریاے بے پایان ناپیدا کنار ست مگر بحسب اقتضاے مقام
بطرز انموذج ذکر کردہ شد باید دانست کہ مداومت کردن بر سورۂ مزمل چہل بار ہر روز
اگر طاقت چہل بار ندارد یازدہ بار برای غناء ظاہری و باطنی مجرب ست و خواندن
سورۂ الم نشرح ہفدہ بار بوقت خواب براے دفع وساوس قلبی مفید ست و خواندن
اسم یا مغنی ہر روز یازدہ صد بار براے غناے ظاہر و باطنی مجرب ست و مواظبت
کردن درود بر آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم کبریت احمر ست مطالب دینی و دنیوی
ہمہ حاصل میشوند و وقتیکہ ترا حاجتی باشد یا کسے غائب شدہ باشد از تو و خواہی کہ آن شخص صحیح
و سالم باز گردد و یا مریض شفا یابد پس بخوان سورۂ فاتحہ را چہل بار یکبار در میان سنت فجر و فرض
آن کہ براے این امر مفید ست از امام بحق ناطق حضرت جعفر صادق علیہ السلام منقول ست کہ ہر
چہل بار سورۂ فاتحہ خواندہ بر قدح آب بدہد و بر روے صاحب تپ بزند حق تعالے او را فائدہ
بخشد و ہر کسے را سگ دیوانہ بگزد و خوف جنون باشد بر چہل پارچہ نان آیہ کریمہ انہم یکیدون کیدا

فَأَكِيدُ كَيْدًا فَمَهِّلِ الْكَافِرِينَ أَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًا بنویس و بگو او را که هر روز یک پارچه بخورد باذن
باری عز اسمه شفا خواهد یافت و برای دفع فاقه خواندن سورهٔ واقعه بسیار مجرب ست
و برای حفاظت طفل این کلمات بسیار مجرب ست بسم الله الرحمن الرحیم اَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ
التَّامَّةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ وَعَيْنٍ لَامَّةٍ تَحَصَّنْتُ بِحِصْنِ أَلْفِ أَلْفِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ
الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ باید که این کلمات طیبات را نوشته در گلوی طفل به بندد و کسیکه از سلطان یا حاکم
وقت خوف کند باید که قبل رفتن پیش حاکم کهیعص کفیت حمعسق حمیت بخواند و بر هر حرف لفظ اول
انگشتهای دست راست به بندد و بر هر حرف لفظ ثانی انگشتهای دست چپ به بندد و پیش حاکم
یا سلطان وا نماید حق سبحانه و تعالی او را از خوف آن محفوظ خواهد داشت و شش آیات قرآن که
مسمی اند بآیات شفا باید که بنویسد او را در ظرف چینی و بشوید او را از آب و به مریض نوشاند وَيَشْفِ صُدُورَ
قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ
وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ
آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ و وقتیکه ظهور چیچک بر بدن شود بگیر خیط نیل و بخوان سورهٔ رحمن را و
وقتیکه برسی بر قول فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ گره ده خیط را و بدم در آن گره و وقتیکه تمام شود
سوره و گره ها ببندد آن خیط را در گردن او حق تعالی محفوظ خواهد داشت او را از آن عارضه و اسماء کهف
امن دهنده اند از غرق و حرق و غارت گری و دزدی الهی بحرمت یملیخا مکسلمینا کشفوططا اذرفطیونس
کشفیطیونس یوانس بوس وکلبهم قطمیر وعلی الله قصد السبیل ومنها جائر و در بعض تفسیر معتبر مذکور ست
که از خواص مجرب سورهٔ بقر آنست که در هنگام بر آمدن آبلهٔ اطفال که آنرا چیچک گویند وقت صبح ناشتا ناشکسته
این سوره را بتجوید و ترتیل بحضور طفل خوانده دم کند و طفل هم ناشتا ناشکسته باشد بفضل الهی آن طفل را از آنسال
چیچک نبر آید و اگر بر آید سهل و آسان گردد و آسیبی باو نرسد لیکن شرط آنست که وقت شروع قرأت آن
دو نیم یا و برنج با شکر و خیرات بقدر حاجت مستحقی را در همان مجلس بخوردن دهند و آن مستحق بحضور
قاری و طفل بخورد و وقتیکه کدام حاجت پیش آید یَا بَدِيعَ الْعَجَائِبِ بِالْخَيْرِ يَا بَدِيعُ یک هزار و دو صد بار دوازده
روز بخواند حق سبحانه و تعالی حاجت او بر آرد و چهار رکعت برای قضای حاجت اند بخواند در رکعت اول بعد
سورهٔ فاتحه لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذٰلِكَ نُنْجِي

الْمُؤْمِنِیْنَ صد بار و در رکعت دیگر رَبِّ اِنِّیْ مَسَّنِیَ الضُّرُّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِیْنَ صد بار و در رکعت سوم اُفَوِّضُ اَمْرِیْ اِلَی اللّٰہِ اِنَّ اللّٰہَ بَصِیْرٌ بِالْعِبَادِ صد بار و در رکعت چہارم قَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰہُ وَنِعْمَ الْوَکِیْلُ صد بار بعد ازان سلام دہد و بعد سلام بگوید رَبِّ اِنِّیْ مَغْلُوْبٌ فَانْتَصِرْ و صد بار بخواند امام بحق ناطق حضرت جعفر صادق علیہ السلام میفرمودند کہ این چہار آیت اسم اعظم اند کہ ہر کہ بوسیلۂ این چہار آیہ دعا کند قبول شود مرا تعجب می آید کہ کسیکہ بوسیلۂ این آیات دعا کند و قبول نشود و در بعض رسائل مذکورست کہ آیہ لَا اِلٰہَ اِلَّا اَنْتَ سُبْحَانَکَ اِنِّیْ کُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِیْنَ حکم کبریت احمر دارد و مشائخ کبار بر سرعت تاثیر و عدم تخلف این آیہ اتفاق دارند آنحضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمودند کہ این دعاء ذوالنون علیہ السلام ست کہ در شکم ماہی خواندند ہر مسلمان برائے ہر مطلبی کہ بواسطۂ این آیہ دعا کند قبول شود و طریقہ خواندن این آیہ جلیلہ را باقسام متعدد ذکر کردہ اند دین رسالہ بر سہ طریق اکتفا کردم اول آنکہ سہ صد بار مع اول و آخر درود بست و یکبار بخواند بشرط آنکہ در مکان نہایت تاریک کہ نشان روشنی نباشد بہیئت نماز بر مصلے بطرف قبلہ بنشیند و برہنہ شود فقط یک چادر تا زانو و ختہ از پارچہ عریض بپوشد و یک قدح آب روبرو نہد و آب از قدح گرفتہ بر تمام بدن ہر جا کہ دست برسد و در تمام جلسہ ہر دم بمالد و بعد ختم دعا بالحاح تمام بدرگاہ مجیب الدعوات کند این عمل سہ روز بکند اگر مطلب برآید فبہا والا ہفت روز بخواند پس اگر مطلب برآید فبہا والا چہل روز بخواند بفضل رب جلیل مطلب خواہد برآمد دوم آنکہ دوازدہ ہزار بار بنیت حصول مطلب بخواند و اگر دوازدہ ہزار خواندن نتواند دوازدہ صد بار مع اول و آخر درود چند بار بخواند سوم آنکہ یک لک و بست و پنج ہزار بار در چہل روز بخواند و آیہ کریمہ اَمَّنْ یُّجِیْبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاہُ وَیَکْشِفُ السُّوْءَ نہایت جلیل القدرت و در حل مشکلات عدیم النظیر و طریق خواندن این آیہ جلیلہ نیز متعدد ست مگر آنچہ در عمل تجربہ فقیر است اینست کہ ہفت ہزار بار بعد خواندن بست و یکبار اول و آخر درود بخواند بشرطیکہ دو زانو یا چہار زانو بنشیند بر مصلے بطرف قبلہ و در تمام جلسہ زانو تبدیل نکند و یک قدح پر آب پیش نہد و بعد فراغت بالحاح تمام برائے مطلب دعا کند و آب را در گوشہا اندازد و آیہ کریمہ رَبِّ لَا تَذَرْنِیْ فَرْدًا وَّاَنْتَ خَیْرُ الْوَارِثِیْنَ کہ دعاے حضرت زکریا علیہ السلام ست بعد اول و آخر

درود در ہر نماز پنجگانہ برای پیدا شدن فرزند نرینہ نہایت مفید ست بشخصیکہ خلل آسیب
باشد بخوانند در گوش واین آیہ کریمہ را ہفت بار وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَأَلْقَيْنَا عَلَىٰ كُرْسِيِّهِ
جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ ونیز بخوانند بر آب طاہر سورۂ فاتحہ وآیۃ الکرسی وپنج آیہ سورۂ جن وبر روی
او رشح کنند آنشخص بہوش خواہد آمد ووقتیکہ معلوم نماید جنی را در مکان پس آن
آب را در آن مکان رشح کنند جن در آن مکان عود نخواہد کرد واگر رنج رساند جن در کدامی خانہ
وخشت اندازی کند آیہ إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا وَأَكِيدُ كَيْدًا فَمَهِّلِ الْكَافِرِينَ أَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًا بر چہار میخ
آہن بیست وپنج مرتبہ خوانده بر ہر واحد بدمد وآن میخہا را بر چہار طرف خانہ بر دیوار بکوبد ونیز
برای دفع ضرر جن نوشتن اسماء کہف در دیوار خانہ مفید ست وبرای زن عقیمہ بنویسد
آیہ کریمہ وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ أَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتَىٰ بَلْ لِلَّهِ الْأَمْرُ
جَمِيعًا بر پوست آہو از زعفران وگلاب بنویسد ودر گردن عقیمہ باندازد ونیز بر چہل قرنفل بر ہر حبہ
ہفت بار این آیہ أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُجِّيٍّ يَغْشَاهُ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ سَحَابٌ ظُلُمَاتٌ
بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكَدْ يَرَاهَا وَمَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ خوانده دمد
وزن ہر قرنفل را ہر روز بخورد وابتدای خوردن از وقتیکه فراغت از حیض نماید کند ووطی کند
زوج آن زن را در آن ایام بشرط آنکہ بوقت شب بخورد وآب بر وی نوشد برای حفظ اسقاط
حمل بگیر خیط سرخ بہ اندازۂ قد زن حاملہ ونہ گره دہد در آن وآیہ وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ وَ
لَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ
وسورۂ قل یا ایہا الکافرون خوانده بر ہر گره بدمد ودر گلوی زن اندازد وبرای زائیدن زن
بر پارچہ کاغذ بنویسد وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ اہیا اشراہیا فائده
اہیا بکسر ہمزه واشراہیا بفتح ہمزه لفظ یونانی اند ومعنی آن یا حی قبل ہر شی ویا حی بعد ہر شی
وباین الفاظ دعا کرد حضرت موسی علی نبینا وعلیہ السلام بدرگاه رب العزت ہکذا
فی بعض الرسائل وبعد نوشتن در پارچہ پاک پیچیده در ران چپ بندد بفضلہ تعالی
زن جلد بزاید واگر این کلمات را خوانده بر شیرینی دمد وحاملہ را بخورانند ہمین حکم دارد وبرای
زنیکہ طفل او زنده نمی ماند بروز دوشنبہ بوقت دو پہر چہل بار سورۂ والشمس خوانده بر چہار

وسیاه مرچ بدمد و بهر روز زن از ابتداے حمل تا گذاشتن طفل شیر را بخوردن مداومت
نماید براے پیدا شدن فرزند نرینه بکشد بر شکم زن حامله هفتاد بار خط مستدیر و در هر بار
یا متین بگو عمل براے صبی که نظر بد بر و اثر کرده باشد یعنی نظر زن ساحره که در هندی او را
تنهائی گویند بکشد خط مستدیر از کارد و بخواند آیة الکرسی و این آیات را قل جاء الحق وزهق
الباطل ان الباطل کان زهوقا ویحق الله الحق بکلماته ولو کره المجرمون یرید الله ان یحق
الحق بکلماته ویقطع دابر الکافرین لیحق الحق ویبطل الباطل ولو کره المجرمون ویمحو الله الباطل
ویحق الحق بکلماته انه علیم بذات الصدور بعد از ان بگوید اعوذ بکلمات الله التامات من شر کل
شیطان وهامة وعین لامة یا حفیظ یا رقیب یا وکیل یا کفیل فسیکفیکهم الله وهو السمیع العلیم بعد
از ان کارد را در وسط دائره فرو کند و بگوید فرو کردم کارد را در دل نظر کننده بعد از ان بپوشد
آن را زیر طباق و تیز کسیکه بگوید براے نظر کننده یا ساحر یا فلان و بخواند او را باسم او وقت
اثر کردن نظر او یا آنوقت که ذکر او کنند او را باسم او بخواند اثر عمل باطل میگردد و نیز وقتیکه
متحقق شود اثر نظر بد حکم کرده شود که بشوید از آب رخ و بهر دو دست و بهر دو پا و شرمگاه او
و در ظرفی و آن آب را بر کسیکه نظر کرده شده است تریح کنند همون وقت آنشخص انشاء الله تعالی
بهر خواهد شد ذکر کرده است امام مالک رحمة الله در موطا که حکم کرد آنحضرت صلی الله علیه وآله
وسلم براے نظر کرده شده همین طور خاتم المحدثین مولانا شاه عبد العزیز قدس سره فرموده
که در صحیح مسلم روایت آمده که اثر نظر درست است اگر کدامی چیز بر تقدیر غالب شدی نظر بودے
واگر کدامی شخص از شما بگوید که چ وغیره از آب شسته به پیچ عذر نکنید شاید که نظر شما
اثر کرده باشد و روایت ست که حضرت عثمان رضی الله عنه یک صبی خوبصورت را دیده
فرمود که بر پیشانی این صبی ٹکه سیاه بزنید تا برو نظر اثر نکند و سیاه ٹکه براے دفع نظر طفلان
بروایت ترمذی ثابت است کذا فی بعض الرسائل ازین روایت معلوم شد که رسم سیاه ٹکه
دادن بر طفلان که در زمان ما رائج است بے اصل نیست و براے مسحور و مریض که از دوا شفا نیابد
در ظرف چینی سفید یا حی حین لا حی فی دیمومیة ملکه وبقائه یا حی و او را از آب بشوید و بیمار
بنوشاند همین طور چهل بار بکند و بعضے سوره فاتحه را بدین زیاده کرده اند براے یا فتن

شرم شدہ بگوید یا حفیظ یک صد و نوزدہ بار بغیر زیادہ و نقصان بعد ازان بخواند یا بُنَیَّ
اِنَّهَا اِن تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ اَوْ فِي السَّمٰوَاتِ اَوْ فِي الْاَرْضِ يَأْتِ
بِهَا اللّٰهُ یکصد و نوزدہ بار برائے باز آمدن بندہ گریختہ بنویسد پرچہ کاغذ و آنرا در کدامی بار چہ لف
کردہ در حجرہ تاریک مابین دو سنگ بنہ سورۂ فاتحہ و آیۃ الکرسی بعد ازان بنویسد
اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ بِاَنَّ لَكَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَنْ فِيْهِنَّ فَاجْعَلِ اللّٰهُمَّ السَّمَاءَ وَالْاَرْضَ
وَمَا فِيْهِمَا عَلٰى عَبْدِكَ فُلَانِ بْنِ فُلَانَةَ اَضْيَقَ مِنْ خُفِّهِ حَتّٰى يَرْجِعَ اِلٰى مَوْلَاهُ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ
الرَّاحِمِيْنَ بعد ازان بنویسد اَوْ كَظُلُمَاتٍ فِيْ بَحْرٍ لُّجِّيٍّ يَّغْشَاهُ مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ سَحَابٌ
ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ اِذَا اَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكَدْ يَرَاهَا وَمَنْ لَّمْ يَجْعَلِ اللّٰهُ لَهُ نُوْرًا فَمَا لَهُ مِنْ نُّوْرٍ وَمِنْ وَّرَائِهِمْ
بَرْزَخٌ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُوْنَ وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَّنَسِيَ خَلْقَهُ وَاللّٰهُ مِنْ وَّرَائِهِمْ مُّحِيْطٌ بَلْ هُوَ قُرْاٰنٌ مَّجِيْدٌ فِيْ لَوْحٍ
مَّحْفُوْظٍ بعد ازان اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ بِحَقِّ هٰذِهِ الْاٰيَاتِ اَنْ تُصَلِّيَ عَلٰى نَبِيِّكَ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ وَسَلَّمَ
وَاَنْ تَرُدَّ الْعَبْدَ اِلٰى مَوْلَاهُ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ کسیکہ شکوہ ضعف بصر کند این آیہ را بعد نماز
پنجگانہ بخواند فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيْدٌ کسیکہ مبتلا شود بصرع بگیر و تحتی مسلکند
اندر رو در اول وقت یکشنبہ بکطرف یا قَهَّارُ اَنْتَ الَّذِيْ لَا يُطَاقُ انْتِقَامُهٗ یا قَهَّارُ و در طرف
دیگر یا مُذِلَّ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيْدٍ بِقَهْرِ عَزِيْزِ سُلْطَانِهٖ یا مُذِلُّ سورہ تبارک الذی برائے دفع عذاب قبر نہایت
مفید ست باید کہ بخواندن این سورۂ جلیل القدر مداومت نماید امام بحق ناطق حضرت جعفر صادق
علیہ السلام در دو رکعت سنت عشا این سورہ را میخواند و سورۂ بقر نیز برائے دفع عذاب قبر
نہایت مفید است اگر تمام خواندن نتواند پنج آیہ از اول و آیۃ الکرسی و دو آیہ اخیر بوقت شب بخواند واللہ اعلم
بالصواب والیہ المرجع والمآب الحمد للہ علی اتمامہ والصلوۃ والسلام علی خیر خلقہ محمد و آلہ و اصحابہ باختتام رسید تالیف
این عجالہ بتاریخ بست و ہفتم ماہ ربیع الثانی سن یکہزار و دو صد و شصت و پنج از ہجرت نبی علی صاحبہا الصلوۃ والتحیۃ

خاتمۃ الطبع۔ الحمد للہ کہ درینولا رسالۂ نادر و گزین در بیان مسائل بیعت مسمی بہدایۃ المؤمنین
الی السلسلۃ الصالحین مؤلفہ عالم محقق فاضل مدقق مولوی محمد معین الدین المشہدی الکردی بمرتبہ
ثالث حسب خواہش شائقین در مطبع نامی منشی نولکشور مقام لکھنؤ ماہ جون ۱۸۸۹ع مطابق
ماہ رمضان المبارک ۱۳۰۶ھ طبع شد